

Міністерство освіти і науки України

Державний навчальний заклад «Василівський професійний ліцей»

Мовчан О.М.

ДИДАКТИЧНИЙ СУПРОВІД УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Навчально-методичний посібник

для учнів та викладачів закладів професійної

(професійно-технічної) освіти

Дидактичний супровід уроків української літератури: для учнів та викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Автор: Мовчан Олена Миколаївна, викладачка української мови та літератури вищої категорії, старший викладач

Рецензент:

Паржницький Олександр Вікторович, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області, кандидат педагогічних наук

Представлений посібник допоможе викладачам сконструювати сучасний та ефективний урок української літератури відповідно до чинної програми.

У посібнику пропонуються нестандартні вправи для зацікавлення учнів навчальним матеріалом - «Конспектую біографію творчо», «Поглиблюю знання про терміни», «Подорожую у край митця», «Чи вдумливо я читаю?», «Опрацьовую, конспектую», тощо.

Посібник укладено для закладів професійно-технічної освіти та закладів загальної середньої освіти за новою програмою з української літератури для 10 класів

Схвалено рішенням методичної комісії викладачів загальноосвітніх предметів ДНЗ «Василівський професійний ліцей», протокол № 6 від 29.01.2020

Зміст

Вступне слово.....	5
Дидактичний матеріал. Вступ. Реалістична українська проза. Українська література другої половини ХІХ ст. у контексті розвитку тодішнього суспільства, культури, мистецтва.....	6-8
Іван Нечуй-Левицький. Життя і творчість письменника як новий імпульс української літератури («Колосальне всеобіймаюче око України» (І.Франко)).....	9-10
«Кайдашева сім'я» І.Нечуя-Левицького – соціально-побутова повість-хроніка. Колоритні людські характери в повісті.....	11-12
Панас Мирний. (П. Рудченко). Основне про життєвий і творчий шлях. Загальна характеристика творчості.....	13-14
«Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного - перший український соціально-психологічний роман. Співавторство з Іваном Біликом.....	15-16
Шлях Ничипора Варениченка: від правдошукацтва до розбійництва.....	17-19
Іван Карпенко-Карий (Іван Тобілевич). Основне про життя і творчий шлях митця, світогляд, багатогранність діяльності..	20-21
.....	
Трагікомедія І. Карпенка-Карого «Мартин Боруля», історія написання. Дворянство як міф про краще життя.....	22-23
Поетична збірка І. Франка «Зів'яле листя». Широка емоційна гама почуттів ліричного героя, ствердження невмирущості людських почуттів, кохання.....	24-25
Поема «Мойсей» - одна з вершин творчості І.Я.Франка. Проблематика твору. Неоромантичне звучання поеми.....	26-28
Є в коханні і будні, і свята... (Характеристика образів новели Івана Франка “Сойчине крило”).....	29-30
Михайло Коцюбинський. Великий Сонцеклонник.....	31-32

Михайло Коцюбинський. Психологічна новела «Intermezzo». Автобіографічна основа новели. Символічні образи.....	33-34
Михайло Коцюбинський. Повість «Тіні забутих предків». Трагічна доля Івана та Марічки як наслідок суперечності між мрією та дійсністю.....	35-37
Ольга Юліанівна Кобилянська – письменниця Буковини («Гірська орлиця»), учасниця феміністичного руху.....	38-39
Василь Стефаник. Життєпис письменника. Загальна характеристика творчості митця.....	40-41
Василь Стефаник. Новела «Камінний хрест» – психологічне розкриття теми еміграції. Історична основа твору. Зміст новели.....	42-43
Список використаних джерел.....	44-45

Вступне слово

Ідеальний урок літератури. Який він? Звичайно, це урок, побудований ерудованим, творчим, натхненим викладачем-наставником. Навчити пізнавати радість від читання, навчити розуміти естетичну красу художнього твору, співіснувати подумки з героями, мислити асоціаціями, відсіювати твори «на одне прочитання» від глибокої класичної літературної спадщини - такими є найголовніші завдання сучасного викладача літератури.

Представлений посібник пропонує дидактичні матеріали, що можуть стати основою для реалізації таких завдань. Урок української літератури у 10 класі загальноосвітньої школи (на I курсі закладів професійної освіти) може перетворитися із традиційного на неординарний, інтерактивний і навіть мультимедійний, якщо запропонувати учням творчі вправи такого плану: «Згадую, аналізую, коментую», «Конспектую біографію творчо», «Характеризую, заповнюю», «Пригадую, ділюсь думками», «Подорожую у край митця», «Відновлюю схему», тощо. Такі вправи на цілені на урізноманітнення навчальної діяльності учнів, розвиток їх самостійного та творчого мислення», реалізацію принципів компетентнісного навчання, передбаченого новими Державними стандартами та оновленою Програмою з української літератури.

Крім того, дидактичні матеріали посібника допоможуть педагогам організувати фронтальну, індивідуальну, парну і групову форми роботи на уроці, а також реалізувати особистісний підхід.

Головне - щире бажання педагога створити оптимальні умови для формування цілісного, гармонійного і свідомого учня, в майбутньому - корисного громадянина для суспільства.

ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

Тема: Вступ. Реалістична українська проза. Українська література другої половини XIX ст. у контексті розвитку тодішнього суспільства, культури, мистецтва.

Вправа «Згадую, аналізую, коментую»

Колективна робота. Опрацювавши подану таблицю, охарактеризуйте суспільні та мистецькі події в Україні другої половини XIX ст.

Роки	Суспільні події	Мистецькі події
1861	Скасування кріпацтва - («голодна воля»)	1. Творчість І. Нечуя-Левицького, Панаса Мирного, І. Карпенка-Карого, І. Франка та ін. 2. Заснування журналів «Киевская старина», «Зоря» 3. Творчість художників М. Пимоненка, А. Куїнджі, О. Мурашка, К. Трутовського. 4. Розвиток музичного мистецтва (композитори – С. Гулак-Артемівський (автор першої української опери «Запорожець за Дунаєм»), М. Лисенко (автор музики до більш ніж 80 творів Шевченка), П. Ніщинський.
1861–1874	Земська, судова, міська реформи – які не дозволяли селянам потрапити до владних органів	
1863	Циркуляр міністра внутрішніх справ Валуєва, внаслідок якого здійснювався тиск на розвиток української мови, книги, культурної діяльності	
1876	Таємний Емський указ (заборонялося друкувати укр. мовою всі оригінальні й перекладні твори, ставити спектаклі та викладати в освітніх закладах)	
80-ті роки XIX ст.	Діяльність народних гуртків. Створення у Києві Південно-Західного відділу Російського географічного товариства (1873), що став осередком наукового українознавства і об'єднав діяльність потужних вчених і митців	
1885–1891	Поширення страйкового робітничого руху; поширення селянського руху; масове розорення селян, їх різке розшарування.	
1888	Указ Олександра III про заборону вживання української мови в офіційних установах	

ЗНО! Вправа «Згадую, аналізую, доповнюю»

Колективна робота. Згадайте усі основні літературні напрями української літератури XVI – XIX століть та їх представників. Назвіть їх твори.

Літературні напрями	Представники
Ренесанс, бароко	І. Вишенський, Г. Сковорода
Просвітительство	І. Котляревський, П. Куліш
Сентименталізм	Г. Квітка-Основ'яненко
Романтизм	Рання творчість Т. Шевченка, П. Куліш (вірші), поети-романтики П. Гулак-Артемовський, Є. Гребінка, М. Костомаров, В. Забіла, М. Петренко, М. Шашкевич; Марко Вовчок
Реалізм	Т. Шевченко, Марко Вовчок, П. Куліш (окремі риси)

Вправа «Закріплюю творчо»

Знайдіть помилки у таблиці. Розташуйте поданий матеріал у правильному порядку

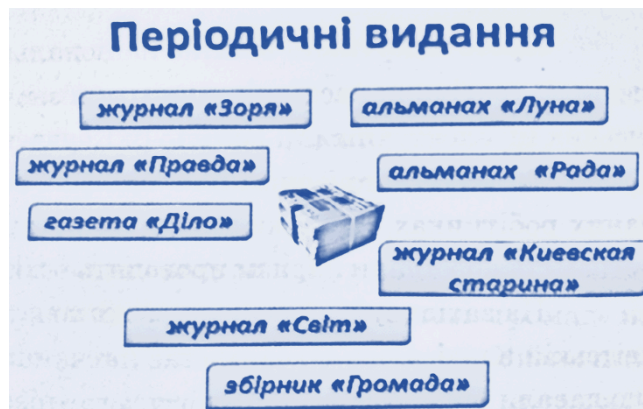
Літературні напрями	Характеристика	Представники
1. Реалізм	1.Природознавчий підхід у вивченні «видів» і «типів» людей; особливий акцент на теми «малої» людини і «низів суспільства». Культ неприкрашеної дійсності; увага до проблеми оточення (середовища) і його впливу на природу людини; надмірна деталізація та описовість.	1.Леся Українка, О. Кобилянська, М. Вороний, М. Коцюбинський (їх називають неоромантиками)
2.Натуралізм	2.Перевага суб'єктивного над об'єктивним; виняткові обставини й характери; елементи фантастики, містики; поєднання високого і низького, комічного і трагічного, буденного і незвичайного.	2.Панас Мирний, І. Франко, І. Карпенко-Карий, П. Грабовський, І. Нечуй-Левицький
3.Романтизм	3.Правдиве, об'єктивне і всебічне відображення дійсності.	3.Основоположник — Е. Золя; Панас Мирний,

	Основний принцип — типізація — художнє узагальнення життєвих явищ і людських характерів. Людина — явище соціальне, що розвивається залежно від умов суспільного буття	І. Франко («На дні» та ін.), В. Винниченко, тощо
--	--	---

Вправа «Досліджую, аналізую»

Розгляньте схему «Періодичні видання». З'ясуйте, які видання друкувалися у Східній Україні, а які - на Заході? Де були більш сприятливі умови для появи вільної преси? Чому?

Вправа «Закінчую речення»

- ❖ Я знаю, що у II половині XIX ст. українські території входили до складу таких держав:...
- ❖ Вважаю, що на розвиток літератури цього періоду вплинули...
- ❖ Найвизначніші майстри слова II половини XIX ст. -
- ❖ Я знаю, що громадівський рух в Україні діяв ...
- ❖ Художні напрями, які прийшли на зміну романтизму - це...
- ❖ Вважаю, що більш сприятливі умови для друку періодичних видань були у ...

Тема: Іван Нечуй-Левицький. Життя і творчість письменника як новий імпульс української літератури («Колосальне всеобіймаюче око України» (І.Франко)).

Вправа «Аналізую, уявляю, коментую»

Прокоментуйте висловлювання відомих людей про особистість І. Нечуя-Левицького та його творчість.

- Ів. Левицький — се великий артист зору, се колосальне, всеобіймаюче око України. Те око обхапує не маси, не загальні контури, а одиниці, зате обхапує їх із незрівнянною бистротою і точністю, вміє підхопити відразу їх характерні риси і передавати їх нам із такою випуклістю і свіжістю красок, у яких бачить їх... (І. Франко)
- Мабуть, після Тараса Шевченка черкаська земля не давала таланту більшого, ніж талант Нечуя-Левицького. Він заслужив звання народного письменника. Вищої похвали бути не може. (Олесь Гончар)
- Жодна література світу не має такого правдивого, дотепного, людяного, сонячного, хоч дещо затьмареного тугою за кращим життям, твору про трудяще село..., як «Кайдашева сім'я» Нечуя. Тут все виконує свою визначену автором роль, веде свою мистецьку партію, як інструмент в хорошому оркестрі чи хорі (М. Рильський)

Вправа «Конспектую біографію творчо»

Використовуючи інформацію подану викладачем чи підготовленими учнями, навчальний матеріал підручника, презентацію, створіть анкету І. Нечуя-Левицького.

Анкета І. Нечуя-Левицького

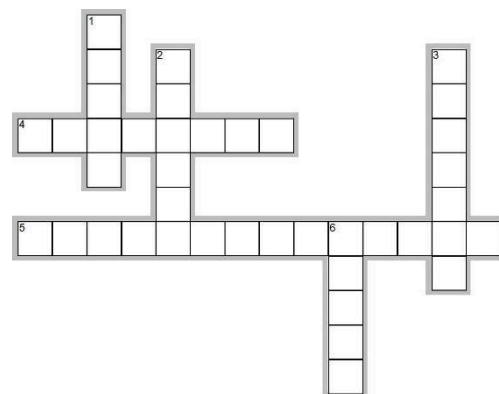
1. Справжнє прізвище	
2. Роки життя, знак зодіаку	
3. Місце народження – місце смерті	
4. Родинне коло	
5. Освіта	
6. Фах, трудова діяльність	
7. Улюблений музичний твір	
8. Улюблений живописний твір	
9. Засади творчості. Літературний напрям	
10.Творча спадщина	
1) Перший твір	
2) Оповідання	
3) Повісті	
4) Романи	
5) Драма	

Вправа «Знаю-Розгадую»

По горизонталі

4. Повість, у якій подано жахливу картину пролетаризації селянських мас.

5. Один з головних, на думку Нечуя-Левицького, принципів української літератури.

По вертикалі

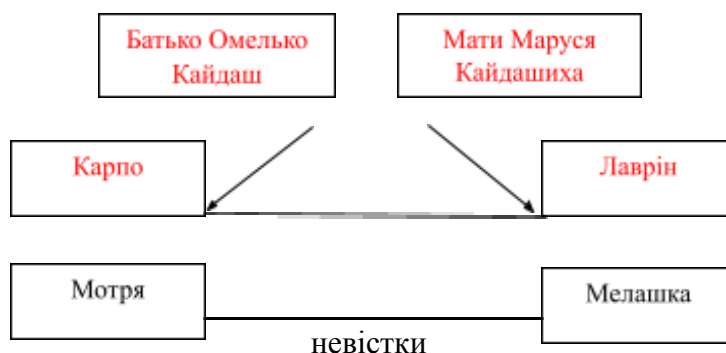
1. Повість про українську інтелігенцію, написана І.Нечуєм-Левицьким.
2. Хто назвав І.Нечуя-Левицького "Колосальним, всеобіймаючим оком"?
3. Жанр твору "Кайдашева сім'я".
6. Псевдонім І.Нечуя-Левицького.

Тема: «Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького – соціально-побутова повість-хроніка. Колоритні людські характери в повісті.

Вправа «Згадую персонажів та зміст твору»

Система персонажів твору

- ❖ Яке враження справив на вас твір «Кайдашева сім'я»?
- ❖ Який герой сподобався найбільше? Чому?
- ❖ Яка приказка(прислів'я), на вашу думку, найбільше характеризує повість?
(Згода будує, а незгода руйнує. Не плюй у криницю: прийдеться водиці напиться. Моя хата скраю – нічого не знаю. Мир та лад – великий клад.)

Вправа «Працюю з текстом твору»

За поданим цитатним матеріалом упізнайте героя повісті:

1. «Була вже не молода, але й не стара, висока, рівна, з довгастим лицем, з сірими очима, з тонкими губами та блідим лицем...»
2. «Широке лице було сухорляве й бліде, наче лице в ченця.»
3. «Висока на зріст, рівна станом, але не дуже тонка. З кремезними ногами, з рукавами, позакачуваними по лікті, з чорними косами, вона була ніби намальована на білій стіні.»
4. «Невеличка на зріст, але рівна, як струна, гнучка, як тополя, гарна, як червона калина, довгообраза, повновида, з тонким носиком. Щоки червоніли, як червонобокі яблучка, губи були повні та червоні, як калина. На чистому лобі були ніби намальовані веселі тонкі чорні брови, густі – прегусті, як шовк».
5. «Молоде, довгасте лице було рум'яне. Веселі сині, як небо, очі світилися привітно й ласкаво. Тонкі брови, русяві дрібні кучері на голові, тонкий ніс, рум'яні губи – все дихало молодістю парубочою красою. Він був схожий з виду на матір.»
6. «...Пишала губи. Осміхалася, сипала облесливими словами, наче дрібним горохом»
7. «Він був чоловік гордий, упертий, не любив нікому кланятись, навіть рідному батькові»

Вправа «Характеризую, заповнюю»

Заповніть таблицю, користуючись текстом твору.

Герой твору	Риса характеру	Цитата, що підтверджує рису характеру
Омелько Кайдаш		
Маруся Кайдаш		
Карпо		
Лаврін		
Мотря		
Мелашка		

Вправа «Закінчую речення»

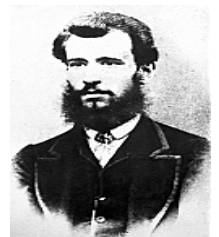
Щоб не стати сучасними Кайдашами, потрібно...

Тема: Панас Мирний. (П. Рудченко). Основне про життєвий і творчий шлях. Загальна характеристика творчості.

Вправа «Конспектую біографію творчо»

Використовуючи навчальний матеріал підручника, презентації, відео або розповідь викладача, заповніть таблицю.

Життя Панаса Мирного

План	Дати	Факти з біографії
1. Дитинство (Вкажіть місце народження, родину)		
2. Освіта (Вкажіть навчальні заклади)		
3. Трудова діяльність		
4. Сім'я		
5. Останні роки життя		
6. Знайомства з відомими діячами		

Вправа «Аналізую, коментую»

Охарактеризуйте творчу спадщину Панаса Мирного. Зробіть висновок.

--	--	--	--	--

Вправа «Відшукую, заповнюю»

Знайдіть назви творів П. Мирного за жанрами. Заповніть таблицю.

Оповідання, новели -	
Повісті -	
Романи -	
Драми -	

Вправа «Закінчую речення»

Перевір свої знання з теми. Спробуй закінчити речення.

1. Панас Якович Рудченко - це справжнє ...
2. Панас Мирний народився у місті ...
3. Хлопець мріяв вчитися, але ...
4. У чотирнадцять років він
5. Разом зі своїм братом Іваном Біликом займався збиранням
6. Панас Рудченко одружився з учителькою музики та співів
7. П. Мирний почав свій трудовий шлях дрібним чиновником, а дослужився до чину...
8. Справжню письменницьку славу принесли Панасові Мирному два великі романи -
9. Похований митець у місті...
10. Панас Мирний писав свої твори в літературному напрямі -

Тема: «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного - перший український соціально-психологічний роман. Співавторство з Іваном Біликом.

Вправа «Поглиблюю знання про терміни»

Соціально-психологічна проза - це твори, у яких розглянуто важливі соціальні проблеми і відтворено явища, які визначають особливості суспільства через розкриття психології персонажів.

Ясла — відгороджене в хліві місце, куди закладають корм для худоби, годівниця.

Ярмо (хомут) — деталь в упряжці волів (коней). Ярмо — символ поневолення, його переносне значення — «тягар», «ноша», «іго»

Вправа. «Продовжую та доповнюю»

1. Поштовхом для створення роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» стала подорож...
2. Літературний напрям, у якому написано роман -
3. Перша назва роману.....
4. Співавтором роману є...

5. Роман не міг бути надрукованим у Росії у 1876 р. через... , тому вперше його було надруковано у...
6. За жанром роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» є...
7. У поняття «композиція твору» входять...
8. Роман складається зчастин.
9. Події, змальовані у романі, розгортаються у селі....
10. Головний герой твору - це...

Вправа «Чи вдумливо я читаю?»

Спробуйте розташувати у правильному порядку ключові події, змальовані у I частині роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»

1. Злиденне дитинство Чіпки, любов до баби Оришки.
2. Зустріч Чіпки і Галі.
3. Історія Грицька, товариша Чіпки, про його господарювання та одруження.
4. Історія одруження Мотрі та Остапа Хруща, який виявився Іваном Вареником.
5. Чіпка дізнається від діда Уласа про свого батька - Івана Вареника.
6. Чіпка стає підпасичем діда Уласа.

Вправа «Розглядаю та коментую схему»

❖ Спробуйте уявити час, коли жив Чіпка Вареник.

❖ Чи вплинули вказані історичні обставини на формування його особистості? Яким чином?

Соціально-історичне тло роману			

Вправа «Знайди зайве»

У I частині роману порушено такі проблеми:

1. Проблема кріпаччини та свавілля панів.
2. Екологічні проблеми
3. Проблема вибору
4. Проблема бідності
5. Проблема невзаємного кохання.

Тема: Шлях Ничипора Варениченка: від правдошукацтва до розбійництва

Вправа «Згадую персонажів та зміст твору»

Перекажіть епізоди з роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», які вас найбільше вразили і схвилювали

Вправа «Пригадую, ділюсь думками»

Бесіда за запитаннями

1. Пригадайте, чиїм сином був Чіпка? В якій атмосфері він ріс? Хто впливав на Чіпку, яким був цей вплив?
2. Які особливості характеру проявляв Чіпка в дитинстві та юності? Чи щось насторожило вас?

3. Хто розповідає Чіпці таємницю про батька? Чому Чіпка виправдав батька, як це його характеризує?
4. Чи було наповнене серце злом у дитинстві, чому?
5. Розкажіть про Чіпку-хлібороба, охарактеризуйте його почуття і настрої у той період життя.
6. Як розуміє Чіпка поняття «справедливість»?
7. Чому так тяжко сприйняв герой те, що в нього забирають землю? Прокоментуйте : «Що тепер я? Людський попихач, наймит... пропало, все пропало... і добро, і душа пропала... бо немає правди між людьми.»
8. Які вчинки Варениченка викликають у вас осуд?
9. Чому герой – молодий, мужній, повний сил так легко здався?
10. Чи випадково порушується проблема п'янства ?
11. Чому автор дає шанс Чіпці, адже герой уже пройшов майже всю коловерть: приниження - пияцтво – злочини?
12. Що відчуває герой ставши народним обранцем? Прокоментуйте цитату : «Лагодився Чіпка громаді служити, збирався добро робити; грів у серці, сам собі нишком голубку-надію – давнє забути і слід його загладити.» , «... голос його тремтів, лице горіло... очі світилися радістю...»)
13. Як відреагував Чіпка, коли мрії-надії не здійснилися? Прокоментуйте цитату : «Чіпка як почув про діло – мов хто його обухом по голові... Сором, досада, злість – усе разом прилило в його голову, мутило його кров, гамселило у висках... Сам він поблід, руки тряслись... Він почув своїм серцем, що це вертається за ним давнє, простягає до нього руки, хоче його схопити, обняти...»)
14. Яким шляхом хоче знайти правду Чіпка? Що він втратив, «ставши на кривавий шлях»?
15. Прокоментуйте слова з «Євангелія»: «Що користі людині, якщо вона завоює весь світ, але втратить власну душу.»

Вправа «Займаю позицію»

Оберіть одну з позицій, яка вам найближча, аргументуйте її

1. Чіпка – вбивця, і немає йому виправдання. 2. Чіпка – жертва обставин.
Він заслуговує на співчуття.

Вправа «Характеризую, заповнюю»

Складіть анкету героя

1. Прізвище, ім'я літературного героя (Прізвисько, якщо є)	
2. Прототип героя	
3. Соціальний стан, походження	
4. Портрет, особливі прикмети	
5. Місце проживання	
6. Родина	
7. Знайомі	
8. Спосіб життя, вчинки	
9. Мета життя	
10. Риси характеру	
11. Проблеми, які порушує автор через цей образ	
12. Моє сприйняття героя, над чим змусив замислитись	

Вправа «Закріплюю творчо»

Створіть сенкан «Чіпка» за алгоритмом:

- Іменник (тема).
- Два прикметники (яке воно?)
- Три дієслова (що воно робить?)
- Фраза-висновок з чотирьох слів.
- Іменник-синонім до теми (висновок, асоціація).

Тема: Іван Карпенко-Карий (Іван Тобілевич). Основне про життя і творчий шлях митця, світогляд, багатогранність діяльності.

Вправа «Пригадую та ділюсь своїми знаннями»

- ❖ На базі чого і коли виник «театр корифеїв»?
- ❖ Хто входив до нього?
- ❖ Які драматурги забезпечували репертуар цього театру?
- ❖ У чому полягає феномен родини Тобілевичів?
- ❖ Як пояснюється псевдонім І.К.Тобілевича?

Вправа «Подорожую у край митця»

Географічна довідка

Арсенівка — село в Україні, в Новомиргородському районі Кіровоградської області. Населення становить 86 осіб. Орган місцевого самоврядування — Веселівська сільська рада. Село — батьківщина видатного українського драматурга Івана Карпенка-Карого.

Вправа «Конспектую біографію творчо»

Використовуючи подану на уроці інформацію, заповніть пропуски у реченнях.

Народився І Карпенко-Карий 29 вересня 1845 року в селі _____, недалеко від Єлисаветграда (нині Кропивницький) в родині _____. Навчався в _____ училищі. З 1859 р. (було _____ років) працював писарчуком. Пізніше освоїв такі професії: _____, _____, _____. Крім того, брав участь у аматорських виставах, публікував літературно-критичні статті.

1870 — одружився з _____. Як посаг отримав родинний хутір. (Нині — історико-культурний заповідник «Надія»). Надія Карлівна народила йому 7 дітей. Померла 1881р.

1883 - вступив до театральної трупи М.Старицького і вдруге одружився з _____.

1884 — заарештований і засланий до _____. У засланні написав п'єси: _____.

1887 - отримавши дозвіл на звільнення, повернувся в _____.

1888 — з І.Карпенка-Карого зняли поліцейський нагляд. Він вступив до трупи свого брата Миколи Садовського, пізніше — до трупи іншого брата — Панаса Саксаганського.

1890 — написав комедію _____.

1899 — написав історичну трагедію _____.

1900—1904 — створив власну трупу, написав п'єси : _____.

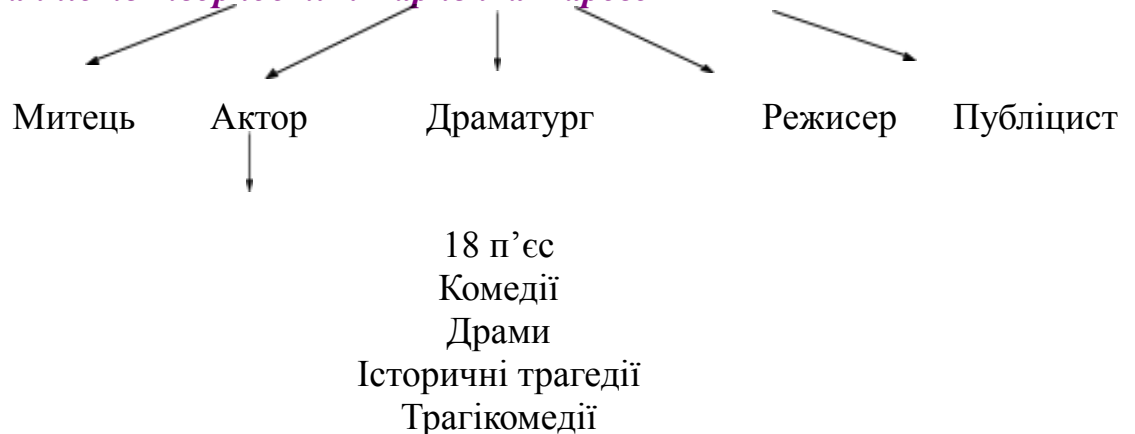
1906 — захворів, залишив сцену й виїхав на лікування до Берліна.

15 вересня 1907 року Карпенко-Карий помер після тяжкої хвороби у Берліні, куди їздив на лікування; поховано його на хуторі _____.

Вправа «Розглядаю та коментую»

Багатогранність творчості І. Карпенка-Карого

Вправа «Узагальнюю, закріплюю»

Виконай тести.

- Слово «корифей» означає: а) найкращий; б) перший, заспівувач; в) найактивніший; г) винятковий.
- Іван Карпенко-Карий придбав собі псевдонім на честь: а) драматичного персонажа; б) діда; в) батька; г) брата.

3. Братами Карпенка-Карого серед корифеїв були: а) Панас Саксаганський; б) Михайло Старицький; в) Марко Кропивницький; г) Микола Лисенко; Петро Ніщинський; д) Микола Садовський.
4. Серед перелічених творів перу Карпенка–Карого належать: а) «Наталка Полтавка»; б) «Сто тисяч»; в) «Мартин Боруля»; г) «Назар Стодоля»; г) «Сава Чалий»; д) «Хазяїн».

Тема: Трагікомедія І. Карпенка-Карого «Мартин Боруля», історія написання. Дворянство як міф про краще життя.

ЗНО! Вправа «Поглиблюю знання про терміни»

- * Комедія – Драматичний твір з веселим, смішним або сатиричним сюжетом.
- * Трагедія – драматичний твір, в основу якого покладено гострий конфлікт.
- * Трагікомедія – Драматичний твір, у якому поєднано риси трагедії й комедії.

Вправа «Відновлюю схему»

Відновіть схему дійових осіб п'єси «Мартин Боруля»

ЗНО! Вправа «Згадую зміст п'єси»

Спробуйте знайти відповідність між сюжетними елементами п'єси та ключовими подіями.

Експозиція	Мартин Боруля спалює бумажки про дворянство.
Зав'язка	Відмова у дворянстві.
Розвиток дії	Домовленість Борулі із повіреним Трандалєвим про апеляцію щодо визнання Мартина дворянином.
Кульмінація	1. Батькова наука синові, дочці Марисі. 2. Зустрічі Марисі з нареченим Миколою. 3. Відмова Борулі сватам від Миколи. 4. Зневажливе ставлення економа поміщика Красовського. 5. Повернення з міста Омелька, крадіжка коней і майна. 6. Приїзд жениха Націєвського, його втеча із заручин, помста Борулі.

	7. Поміщик Красовський виганяє родину Мартина із села.
Розв'язка	Знайомство з родиною Мартина Борулі.

Вправа «Опрацьовую, конспектую»

Жанр - комедія в п'яти діях(за автором), трагікомедія

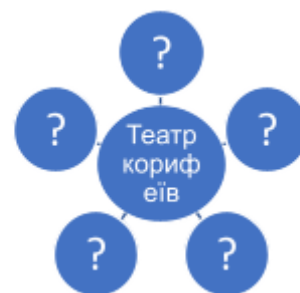
Тема п'єси «Мартин Боруля» - бажання приниженого й обмеженого в правах багатого селянина Мартина Борулі дорівнятися до дворянства.

Головна думка п'єси - прагнення Мартина Борулі вийти на дворянську лінію, як спроба самозахисту «маленької людини» у несправедливому суспільстві.

Вправа «Асоціації»

Створіть асоціативний куц «Театр корифеїв»

Тема: Поетична збірка І. Франка «Зів'яле листя». Широка емоційна гама почуттів ліричного героя, ствердження невмирущості людських почуттів, ідеалу кохання

Вправа «Аналізую, уявляю, Прокоментувати вислови відомих людей «Зів'яле листя».

**коментую»
про збірку**

❖ „Людина, яка б вона сильна не була, не самою боротьбою, самими громадянськими Франка є прекрасна річ — лірична драма „Зів'яле листя”. Се такі легкі, ніжні вірші, з такою широкою гамою почуттів і розумінням душі людської, що, читаючи їх, не знаєш, кому оддати перевагу: чи поетові боротьби, чи поетові-лірикові, співцеві кохання і настроїв... Франко — лірик високої проби, і його ліричні твори просяться часто в музику”. (Михайло Коцюбинський)

❖ «Все, що є в нашій мові найніжнішого, найголубливішого, все багатство ритміки, строфіки, римування, – вклав поет у ці хвилюючі, писані кров'ю серця рядки. Звідси – сила і глибина, якими вражає нас любовна лірика збірки.» (О.Білецький)

❖ «Скільки скромності, делікатності, доброти і самозречення у цих рядках акордах, скільки ніжності та шляхетності у ставленні до жінки! Високу культуру серця, культуру почуттів випромінюють Франкові чарівливі інтимні струни – вірші про кохання” (проф. І. Денисюк)

Вправа «Асоціації»

Створіть асоціативний куш «Кохання»

Вправа «Відшукую, конспектую»

Створіть інформаційний запис за планом:

1. Роки створення збірки «Зів'яле листя»
2. Підзаголовок збірки
3. Що стало поштовхом до створення збірки?
4. Побудова (композиція) збірки
5. Мотиви лірики збірки

Вправа «Відшукую, сприймаю, аналізую, заповнюю»

Використовуючи матеріал підручника, розповідь викладача, презентацію, проаналізуйте подані в таблиці вірші.

Назва поезії	Рік написання, збірка	Вид лірики (громадянська, інтимна, пейзажна, філософська)	Тема (основна думка)	Художні засоби (епітети, порівняння, метафори, риторичні питання ...)	Вірш у музичному мистецтві	Враження від поезії
«Чого являєшся мені у сні?»						
«Ой ти, дівчино, з горіха зерня»						

Вправа «Займаю позицію».

Ліричний герой зб. «Зів'яле листя» = Іван Франко. Чому?

Ліричний герой зб. «Зів'яле листя» ≠ Іван Франко. Чому?

Ліричний герой та автор мають багато спільних рис, але не тотожні. Чому?

Вправа «Закріплюю творчо»

Створіть сенкан «Зів'яле листя» за алгоритмом:

1. Іменник (тема).
2. Два прикметники (яке воно?)
3. Три дієслова (що воно робить?)
4. Фраза-висновок з чотирьох слів.
5. Іменник-синонім до теми (висновок, асоціація).

Тема: Поема «Мойсей» - одна з вершин творчості І.Я.Франка.
Проблематика твору. Неоромантичне звучання поеми

Вправа «Поглиблюю знання про терміни»

Народ – населення держави, жителі країни.

Нація – історична форма спільності людей, об'єднаних мовою, територією, певними рисами культури і характеру

Раб – людина, яка втратила свої права, свободу дій.

Юрба – велике безладне, неорганізоване скупчення людей; натовп.

Вправа «Пригадую, ділюсь думками»

Пригадайте, хто такий Мойсей?

Історична довідка

Мойсей – біблійний пророк. Він народився рабом у Єгипті. Один із фараонів наказав убивати кожного новонародженого єврейського хлопчика. Мати Мойсея, щоб врятувати своє дитя, сплела з очерету невеличкий кошик, поклала туди сина й віднесла до річки Ніл. Знайшла його дочка фараона, назвала Мойсеєм, що означає «витягнений із води». Дорослий вже Мойсей втік від фараона й оселився в країні Мідіян. Коли пас отару і прийшов до Божої гори, йому з'явився Ангел Господній. Ангел передав волю Господа – Мойсей мав вивести ізраїльський народ з Єгипту до Землі Обітованої. Сорок років блукав зі своїм народом Мойсей по пустелі, учив і картав за непослух, як батько. Довів євреїв до границі Землі Обітованої, але народ забув, що він покликаний Богом і зневірився. Мойсей піднявся на гору Нево, щоб молитися. Там Бог показав йому землі Палестини, в які увійшов народ та не увійшов туди їх вождь. У віці 120 років помер пророк Мойсей на горі Нево.

Вправа «Опрацьовую, конспектую»

Паспорт поеми Івана Франка «Мойсей»

1. **Рік видання** – 1905
2. **Жанр** – ліро-епічна філософська поема на біблійну тему

3. **Поштовх до створення твору** – це скульптура Мікеланджело — образ біблійного Мойсея, яку побачив І.Франко, перебуваючи в 1904 р. в Італії. Ідейним поштовхом до написання прологу були революційні події 1905 р. в Росії та в Україні.
4. **Тема** – зображення «смерті Мойсея як пророка, не визнаного своїм народом»
5. **Ідея** – пробудити в народі прагнення досягти свободу і бути господарями на своїй землі.
6. **Композиція** – пролог і двадцять пісень.
7. **Художній напрям, стиль**: поему написано в руслі неоромантичної стильової течії українського модернізму. (Неоромантизм – стильова течія, що виникла в українській літературі й мистецтві на початку ХХ століття. Головні ознаки неоромантизму: підвищений інтерес до сильної особистості; культ героя – мужньої людини; життя, пов’язане з незвичайними випробуваннями та пригодами.)
8. **Образи-персонажі**: Мойсей — головний герой поеми; князь конюхів Єгошуа; Єгова (Бог); єврейський народ; Датан і Авірон — супротивники Мойсея; Азазель — демон пустелі.
9. **Проблематика**:
 - 1) стосунки народу та вождя;
 - 2) зневіра в собі;
 - 3) сутність справжнього лідера;
 - 4) конфлікт поколінь, рабської свідомості;
 - 5) невміння згуртуватися → відсутність власної державності.
10. **Україна у поемі**. У пролозі поет порівнює ізраїльський та український народи, їхню боротьбу за звільнення. Франко проводить паралелі між євреями, які 40 років шукають землю обітовану, та українцями, які протягом своєї історії не можуть сформувати незалежну державу.

Вправа «Знаю, міркую, відповідаю»

Бліц – опитування

- Якого року написана поема? Що стало поштовхом до написання поеми та створення образу Мойсея?
- Визначте жанрову приналежність твору.
- Якою є композиція твору?
- Відомо, що в основу поеми покладено біблійний сюжет. Чи переспівує його Іван Франко?
- Назвіть головних героїв твору.
- Скільки часу проблукав ізраїльський народ?
- Яким бачимо Мойсея? Охарактеризуйте його , використавши такі цитати: «позабутий пророк»; «дідусь слабосилий»; «віддав для ідеї все, що мав у житті»; «голос зомлів, погасло вітхніння, літа гнуть, але блиск в очах, мов дві блискавки в хмарі»; «волосся біле, як сніг»; «стареча оздоба».

Тема: Є в коханні і будні, і свята... (Характеристика образів новели Івана Франка “Сойчине крило”)

Вправа «Аналізую, уявляю, коментую»

Прокоментуйте висловлювання відомих людей про кохання.

- Не жаль мені, що я тебе кохаю, та в нас дороги різно розійшлись (Леся Українка).
- Головний ворог кохання – байдужість, а не ненависть. (*Льюїс.*)
- Любов варта всього – варта болю твого, варта твоїх розлук, варта відрази й мук, псячого злого виття, шаленства та милосердь. Варта навіть життя. Не кажучи вже про смерть. (Сергій Жадан)
- Кохання – єдина пристрась, що не визнає ні минулого, ні майбутнього. (*Оноре де Бальзак*)

Вправа “Вірю - не вірю”

1. Твір «Сойчине крило» має підзаголовок “Із записок відлюдька”.
2. За жанром «Сойчине крило» -повість..
3. Твір має риси літературного напрямку - модернізм.
4. Головні герої твору - Хома та Марія.
5. Герой отримав лист із Владивостока
6. У листі лежало ще сойчина пірїна.
7. Події у новелі відбуваються на Різдво.
8. Зав’язкою у творі є зустріч Хоми із дівчиною в лісі.
9. Жити для себе самого, з самим собою, самому собі! – такий життєвий принцип у Хоми.
10. Лист підписано: «Чи тямиш мене?»
11. Массіно над листом сміявся.
12. Символом розставання й зустрічі після довгої розлуки стала легка червона сукня з білими цятками.

Вправа «Працюю у групі»

Робота у групах. Дослідіть мотиви поведінки героїв новели «Сойчине крило», опираючись на поданий матеріал. Поділіться з учнями іншої групи результатами своїх міркувань.

Група № 1 Презентуємо образ Хоми (Массіно)

1. Поясніть ім'я героя. Який вік Хоми?
2. Дослідіть спосіб життя героя:
 - Як живе? (Інтер'єр кімнати)
 - Про що мріє? На що сподівається? (Доберіть цитати)
 - Як ставиться до оточуючих? До служби на роботі? (Доберіть цитати)
 - Чи здатний на кохання? Доведіть думку.
 - Чи щасливий Хома?
 - Які зміни відбуваються в душі героя у кінці новели, після прочитання листа? (Знайдіть цитати)
3. Що б ви порадили Хомі?

Група № 2 Презентуємо образ Марії

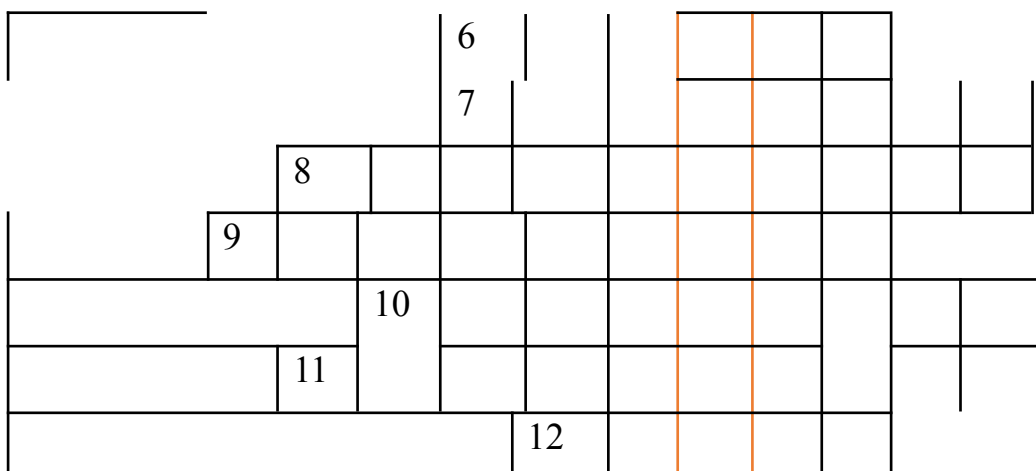
1. Ім'я героїні, її вік.
2. У якій атмосфері виросла героїня?
3. Дослідіть спосіб життя героїні:
 - Що найбільше у житті цінує Марія?
 - Про що мріяла? (Доберіть цитати)
 - Як ставиться до оточуючих (батька, Хоми, Генріха, Миколи Федоровича)?
 - Як жила Марія після втечі від Хоми? Чи була щаслива? (Доберіть цитати)
 - Чи здатна на кохання? Доведіть думку.
 - Чому, на ваш погляд, Марія пише листа Хомі?
 - Що б ви порадили Марії?

Вправа «Я дискутую»

Підтвердіть або спростуйте такі міркування.

- Подальше життя героїв новели “Сойчине крило” буде щасливим.
- Іван Франко виправдовує свою героїню.
- У сучасному світі рідко трапляються такі історії.

1. Острів в Італії, де лікувався Коцюбинський.
2. Назва казки М. Коцюбинського.
3. Місто, де народився М. Коцюбинський.
4. Ім'я сина М. Коцюбинського.
5. Місто, де жила родина Коцюбинських з 1874 р.
6. Назва оповідання Коцюбинського.
7. Місто, в якому поховано письменника.
8. Назва комісії, в якій працював Коцюбинський у Молдові.
9. Одна з дев'яти мов, яку знав письменник
10. Прізвище коханої жінки М. Коцюбинського.
11. Село, в якому вчителював Коцюбинський в 1891-1892 рр.
12. Прізвище дружини М. Коцюбинського.

Цікаві факти

- *Останні 10 років життя серце М.Коцюбинського належало іншій жінці -- юній Олександрі Аплаксиній, на час знайомства їй був 21 рік, на 16 років молодша за Коцюбинського. Відомо про понад 300 листів, які письменник написав своїй музі.. Коли дружина дізналася про стосунки, вона спокійно попросила не руйнувати сім'ю. Письменник погодився і залишився з дружиною.*

Тема: Михайло Коцюбинський. Психологічна новела «Intermezzo».

Автобіографічна основа новели. Символічні образи.

Вправа «Поглиблюю знання про терміни»

Новела - один із видів епічних творів, близький за розміром до оповідання, але відмінний від нього надзвичайною стислістю викладу, напруженістю розвитку сюжету, несподіваністю розв'язки

Імпресіонізм (від франц. «враження») – художній напрям, заснований на принципі безпосередньої фіксації вражень, спостережень, співпереживань.

Вправа «Опрацьовую, конспектую»

Візитна картка новели «Intermezzo»

Назва . Слово «intermezzo» (з італ. — перепочинок, пауза) — невеликий музичний твір, що виконувався в перервах між актами трагедії чи опери.

Історія написання. Новела «Intermezzo» написана в 1908 році в Чернігові . Твір має автобіографічну основу і присвячений кононівським полям.. М. Коцюбинський через інтенсивну роботу, виконання службових обов'язків виснажився фізично і морально. Улітку 1908 р. письменник відпочивав у садибі відомого українського громадського діяча Євгена Чикаленка в селі **Кононівка** (Київська область). Природа збагатила письменника численними враженнями.

Жанр твору - імпресіоністична новела.

Тема новели - митець і суспільство.

Головні ідеї: 1. Необхідний глибокий духовний зв'язок із природою, єднання з нею, щоб подолати втому, зневіру, перепочити, набратися сил для нової боротьби.

2. Ідея служіння митця народові.

Образи новели – символічні.

Вправа «Відшукую, заповнюю»

Дійові особи, що спричиняють душевний неспокій ліричного героя	Дійові особи, що лікують душу ліричного героя

Вправа «Закріплюю творчо»

Розмістіть вказані психологічні зміни, що відбуваються у душі героя новели «Intermezzo», в правильному порядку

- Співчуття
- Втома
- Рівновага
- Спроможність сприймати горе
- Гнів
- Стрес
- Байдужість
- Внутрішній конфлікт
- Інтермецо

Створіть сенкан «Intermezzo» за алгоритмом:

- Іменник (тема).
- Два прикметники (яке воно?)
- Три дієслова (що воно робить?)
- Фраза-висновок з чотирьох слів.
- Іменник-синонім до теми (висновок, асоціація).

Тема: Михайло Коцюбинський. Повість «Тіні забутих предків». Трагічна доля Івана та Марічки як наслідок суперечності між мрією та дійсністю.

Вправа «Опрацювую, конспектую»

Візитна картка повісті «Тіні забутих предків»

Історія створення. Повість написано у 1911р.

Поштовх для написання: перебування М. Коцюбинського в селі Криворівня (Івано-Франківська область), під час якого він отримав багато вражень від життя, звичаїв і обрядів гуцулів.

Жанр: повість

Тема: зображення життя гуцулів у Карпатах на межі 19 - 20 ст. у гармонії з природою, традиціями і звичаями, з язичницькими й християнськими віруваннями.

Ідея: гімн природі, чистоті людських взаємин і почуттів, засудження бездуховного життя, обмеженого дрібними потребами й інтересами.

Основні персонажі: Іван Палійчук, Марічка Гутенюк, Палагна, мольфар (чаклун) Юра;

Міфічні істоти: щезник (злий дух), чугайстир (добрий лісовий дух), нявка (міфічна лісова дівчина, у котрої в спині діра, через яку видно всі нутрощі, ці істоти начебто з'являлися у вигляді людей і заманювали своїх жертв у різні пастки.).

Вправа «Чи вдумливо я читаю?» Спробуйте розташувати у правильному порядку ключові події, змальовані у повісті «Тіні забутих предків»

1. Іван тривалий час перебуває в наймах на полонині
2. Іван знайомиться з Марічкою під час бійки батьків
3. Юнак дізнається про смерть Марічки (коли дівчина переходила річку Черемош, раптова повінь накрила її й забрала із собою)

4. Між Іваном та Марічкою зароджується кохання
5. Хлопець блукає шість років, а потім одружується на Палагні
6. Ідучи за голосом коханої, Іван зривається в урвище
7. Івана ховають за місцевим звичаєм (з танцями й розвагами)
8. Іван йде на пошуки Марічки
9. Палагна стає «любаскою» сусіда Юри

Вправа «Досліджую діалектизми»

Знайдіть у тексті твору «Тіні забутих предків» подані діалектизми, спробуйте визначити за контекстом їхнє значення. За потребою скористайтесь словником діалектизмів за посиланням - <https://proridne.org/>

Ватра, плай, полонина, маржинка, флюяра, крисаня, легінь, черес.

Вправа «Знайди зайве».

Проблеми, порушені в повісті «Тіні забутих предків»

- 1) Гармонія між людиною та світом природи
- 2) Життя і смерть, добро і зло
- 3) Язичництво і християнство
- 4) Екологічні проблеми
- 5) Стосунки батьків і дітей
- 6) Роль освіти в житті людини
- 7) Проблеми кохання
- 8) Проблеми війни і миру

Цікаві факти

- Сюжет повісті перегукується з трагедією Шекспіра "Ромео і Джульєтта". Палійчуки і Гутенюки ворогують так само, як Монтеккі та Капулетті. Діти з ворожих родів кохають одне одного. В кінці герої гинуть.

- 1964 кінорежисер Сергій Параджанов створив за повістю фільм. Головні ролі виконували Іван Миколайчук (Іван), Лариса Кадочникова (Марічка). Кінокартина отримала 100 різних міжнародних премій і увійшла до двадцятки кращих фільмів світу.

Вправа «Знаю, міркую, відповідаю»

Бліц-опитування

1. Через оспівування сонця як джерела життя на землі М. Коцюбинського стали називати....
2. Як називали гуцули злого духа?
3. Що дала Марічка Іванові, коли він її ударив після зустрічі ворогуючих родів?
4. Яка річка забрала життя Марічки?
5. З ким зраджувала Іванова жінка?
6. Де був Іван, коли Марічка померла?
7. Як називається добрий лісовий дух, що боронить людей од нявок?
8. Яку пару закоханих із світової літератури нагадує Іван і Марічка?
9. Які музичні інструменти сумно ридали під вікнами в кінці повісті «Тіні забутих предків»?
10. Хто екранізував «Тіні забутих предків»?
11. Про кого так сказано:
 - А) «Туго росла дитина, а все ж підростала, і нестямилась навіть, як довелося шити їй штани. Але так само була чудна. Дивиться перед себе, а бачить якесь далеке і не відоме нікому або без причини кричить»;
 - Б) «.....Обзивалась на гру флюяри, як самичка до дикого голуба, — співанками. Вона їх знала безліч. Звідки вони з'явилися — не могла б розказати. Вони, здається, гойдалися з нею ще в колисці, ... родились у її грудях, ... як смереки ростуть по горах».
 - В) «...Була з багацького роду, фудульна, здорова дівка, з грубим голосом і властою шиєю.»

Г) «Про нього люди казали, що він богує. Він був як бог, знаючий і сильний... У своїх дужих руках тримав сили небесні й земні, смерть і життя, здоров'я маржини й людини, його боялись, але потребували всі».

Тема: Ольга Юліанівна Кобилянська – письменниця Буковини («Гірська орлиця»), учасниця феміністичного руху.

Вправа «Подорожую у край митця»

Географічна довідка

Буковина — історичний регіон, розташований між середньою течією Дністра та головним Карпатським хребтом у долинах верхньої течії Пруту та Сірету. Нині ця територія входить до складу України (частина Чернівецької області) та Румунії (частина повіту Сучава).

Вправа «Поглиблюю знання про терміни»

Феміністичний рух (емансипація, зараз – гендерна політика) - це рух за політичну, суспільну та професійну рівноправність жінок і чоловіків.

Вправа «Конспектую біографію творчо»

Використовуючи навчальний матеріал підручника, відеоматеріал, презентації, розповідь викладача, створіть анкету О. Кобилянської

Анкета О. Кобилянської

1. Роки життя (Зазначте, скільки років прожила письменниця, знак зодіаку)	
2. Місце народження – місце смерті	
3. Родинне коло	
4. Освіта	

5. Громадська діяльність, знайомства	
6. Що вплинуло на формування світогляду	
7. Кохання	
8. Творчість (понад сім десятків прозових творів) 1) Перший твір українською мовою – 2) Повісті - 3) Оповідання, новели -	

Цікавий факт

Правнук Ольги Кобилянської Костянтин Ріттель-Кобилянський народився 1975 у Києві, зараз живе в Німеччині (прадід Костянтина Павло Юліанович був рідним братом письменниці).

Вправа «Вірю – Не вірю»

1. О. Ю. Кобилянська народилася на Закарпатті.
2. О. Кобилянську в літературі називають «Дочкою Прометея»
3. Перші твори О.Ю. Кобилянська писала німецькою мовою.
4. Німецький філософ Ніцше був натхненником письменниці.
5. На формування феміністичних поглядів вплинули ідеї Івана Франка.
6. Осип Маковей став чоловіком О. Кобилянської.
7. Письменниця була учасницею групи «Молода муза»
8. У своїй творчості О. Кобилянська часто порушує тему освіченої жінки, що не може миритися з бездуховністю міщанського середовища.
9. Початок Другої світової війни письменниця зустріла у Чернівцях.
10. О. Кобилянська мала прийомну доньку (племінницю)

Тема: Василь Стефаник. Життєпис письменника. Загальна характеристика творчості митця.

Вправа «Подорожую у край митця»

Географічна довідка

Русів — село в Україні у Снятинському районі Івано-Франківської області. Центр сільської ради.

Розташоване за 8 км від районного центру — міста Снятин та за 14 км від залізничної станції Снятин. Населення — 1119 чоловік.

Вправа «Конспектую біографію творчо»

Використовуючи навчальний матеріал підручника, презентацію, розповідь викладача, заповніть анкету Василя Стефаника.

Прізвище, ім'я по батькові	Стефа́ник Васи́ль Семе́нович
Роки життя (Зазначте, скільки років прожив письменник, знак зодіаку)	1871 - 1936
Місце народження, родина	
Освіта	
Громадська діяльність	
Одруження, діти	
Увічнення пам'яті	
Улюблений жанр письменника	
Особливості стилю В. Стефаника	

Вправа «Поглиблюю знання про терміни»

Експресіонізм (від франц. expression — вираження). На межі XIX-XX ст. в європейському малярстві, а згодом і в музиці та літературі утверджується новий стиль — експресіонізм. До найвизначніших експресіоністів належали художники: голландець Ван Гог, французи Поль Сезанн, Поль Гоген, німецький композитор Ріхард Штраус, австрійський письменник Франц Кафка. В українській літературі цей стиль започаткував Василь Стефаник.

Основні ознаки експресіонізму:

- увага до простих характерів;
- заглиблення у проблему вини і кари;
- дослідження сенсу страждання і смерті людини;

Вправа «Відшукую, заповнюю»

Заповніть таблицю, вписавши назви творів

1-ий період творчості (1897 – 1901рр.	2-ий період творчості (1916 – 1933 рр

Вправа «Асоціації»

Створіть асоціативний кущ «Василь Стефаник»

Тема: Василь Стефаник. Нова «Камінний хрест» – психологічне розкриття теми еміграції. Історична основа твору. Зміст новели.

Вправа «Поглиблюю знання про терміни»

Діаспора (з грец. – розсіювання) – розсіювання по різних країнах народів, вигнаних за межі завойовниками.

Міграція – переселення народів у межах однієї країни в іншу.

Імміграція – в'їзд чужоземців до будь – якої країни на постійне проживання.

Еміграція – переселення із своєї Батьківщини в іншу країну, зумовлене соціально – економічними, політичними або релігійними причинами.

Вправа «Опрацьовую, конспектую»

Візитна картка новели Василя Стефаника «Камінний хрест»

Історія написання. Рік написання -1899. Твір написано під враженнями письменника від масової еміграції галицького селянства за океан. Прототипом головного героя був односелець письменника Штефан Дідух (у творі – Іван), який емігрував з родиною до Канади.

В основу новели покладено реальний факт: перед тим як покинути рідний край, Штефан Дідух ставить на своїй ниві кам'яний хрест (який і донині стоїть у Русові).

Жанр твору - психологічна новела

Тема новели - еміграція українських селян до Канади на межі XIX-XX ст..

Головна ідея – єдність селянина з рідною землею.

Назва - символічна. Камінний хрест символізує страдницьку долю селянина.

Вправа «Згадую зміст твору»

Спробуйте знайти відповідність між сюжетними елементами новели та ключовими подіями.

1. Експозиція	1) Прихід гостей до хати Івана. Прощання з односельцями. Зізнання Івана у тому, що самому тоскно на душі.
2. Зав'язка	2) Розповідь про повернення Івана Дідуха з 10 років служби у війську, про горб, що залишився йому у спадок. Тяжка праця на горбі.
3. Екскурс в минуле	3) Гості пригощаються, ведуть розмови. Іван з Михайлом співають, як у молоді літа.
4. Розвиток дії	4) Розповідь Івана про те, як сини дійшли до думки про виїзд. "Два роки нічого в хаті не говорилося, лише Канада та й Канада...". Він дуже жалкує, що молодь не хоче триматися землі своїх пращурів
5. Кульмінація	5) Односельці проводжають сім'ю Дідухів. Іван іде танцюючи. Уся процесія зупиняється біля хреста, що Іван поставив на горбі. Чоловік каже жінці, щоб знала, що там викарбувані їхні імена.
6. Розв'язка	6) Син нагадує батькові, що пора виходити. Люди плачуть. Іван з дружиною пускаються в танок. Сини силоміць виносять обох з хати.

Вправа «Закріплюю творчо»

Створіть сенкан «Камінний хрест» за алгоритмом:

1. Іменник (тема).
2. Два прикметники (яке воно?)
3. Три дієслова (що воно робить?)
4. Фраза-висновок з чотирьох слів.
5. Іменник-синонім до теми (висновок, асоціація).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики) : колективна монографія / [Бібік Н.М., Ващенко Л.С., Савченко О.Я. та ін.]; заг. ред. О.В.Овчарук. – К. : "К.І.С.", 2004. – С. 45-50.
2. Дроздовський Д.І., Черешневська Т.М. Українська література (рівень стандарту): 10 клас. Книга для вчителя. - Х., Соняшник, 2018. - 160 с.
3. Марченко А.С. Українська література: практичний довідник. 2-е вид.: доповнене та перероблене. - Х.: ФОП Співак В.Л., 2009. - 784 с.
4. МОН. Концепція нової української школи [Електронний ресурс] / МОН. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczya.htm>.
5. Програма з української літератури для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Рівень стандарту. [Електронний ресурс] // МОН. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.
6. Програма з української мови для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Рівень стандарту [Електронний ресурс] // МОН. – 2017. – Режим доступу до ресурсу:

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>.

7. Професійна педагогічна освіта: компетентісний підхід / за ред. О. А. Дубасенюк.—Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 412 с.
8. Соловей Н.В. Українська література: навчальний посібник для підготовки до ЗНО. - К.: Генеза, 2011. - 200 с.